

До Конституційного Суду України
01033, м. Київ, вул. Жюлянська, 14

Суб'єкт права на конституційне звернення:

Карась Валерія Володимировича,

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

з приводу офіційного тлумачення окремих положень пункту «є» статті 8
Закону України «Про амністію у 2014 році» та частини другої ст. 4 Закону
України «Про застосування амністії в Україні»

Відповідно до п. 4 ст. 13 Закону України «Про Конституційний Суд України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 49, ст.272), до повноважень Конституційного суду України належить офіційне тлумачення Конституції та законів України.

8 квітня 2014 року, Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про амністію у 2014 році» (№ 1185-VII), який набув чинності з 19.04.2014 року. Згідно з п. «є» ст. 8 зазначеного закону, серед інших обставин, було зазначено, що амністія не застосовується до осіб засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини (частини друга і третя статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.), що відповідало, дійсною на той час ч. 2 ст. 4 базового Закону України «Про застосування амністії в Україні» (№392/96-вр), де містилося аналогічне застереження.

14 травня 2014 року, набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо застосування амністії в Україні» від 6.05.2014 (№1246-VII).

Нова редакція ч.2 ст.4 Закону «Про застосування амністії в Україні», яка порівняно з попередньою редакцією закону містить значно скорочений перелік осіб, до яких внаслідок вчинення ними окремих суспільно-небезпечних діянь амністія не застосовується, містить уточнення, відповідно до якого амністія не може застосовуватися до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст.146 КК), якщо при цьому сталося заподіяння смерті або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть. Нова редакція п. «є» ст.8 Закону України «Про амністію у 2014 році» також містить, крім іншого, передбачене уточнення, а саме, що амністія не застосовується до осіб, яких засуджено за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга і третя статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.)

Ухвалою районного суду на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року, мене було звільнено від подальшого відбування покарання, призначеного вироком районного суду. У судових засіданнях представник прокуратури підтримав наше клопотання, не заперечував проти його задоволення та зазначив, що заборон

щодо застосування до засудженого Карася В.В. амністії передбачених ЗУ «Про амністію у 2014 році» та ЗУ «Про застосування амністії в Україні» не має.

10 вересня 2015 року, на вищевказану ухвалу суду, заступником прокурора області було подано апеляційну скаргу, в якій він просить апеляційний суд скасувати зазначену ухвалу районного суду м у зв'язку, на його думку, неправильним застосуванням Закону України про кримінальну відповідальність, а саме у зв'язку з тим, що я був засуджений за ч. 2 ст. 146 КК України, посилаючись при цьому на Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання застосування амністії у 2014 році з урахуванням останніх законодавчих змін» (№223-75704-14 від 26.05.2014 року), на який, до речі, посилався і районний суд у своєму рішенні.

Ухвалою колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду від 15 жовтня 2015 року, Ухвала районного суду про застосування до засудженого Карася В.В. положень ЗУ «Про амністію у 2014 році» була скасована, а в задоволенні клопотання захисту про застосування до засудженого Карася В.В. вказаного Закону України – відмовлено. Як зазначено в мотивувальній частині Ухвали суду апеляційної інстанції, серед іншого, однією з підстав відмови в задоволенні вищевказаного клопотання про застосування амністії є те, що «положеннями ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» встановлено, що амністія не застосовується до осіб засуджених за ч. 2 та ч. 3 ст. 146 КК України».

Ухвалою колегії судів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 листопада 2015 року, було відмовлено у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою мого захисника на Ухвалу Апеляційного суду від 15.10.2015 року щодо Карася В.В..

Таким чином, мною були вичерпані усі передбачені законом можливості для захисту порушених прав у судах загальної юрисдикції, що є необхідною передумовою внесення конституційного звернення до Конституційного Суду України.

Я, Карась В.В., відповідно до вимог Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 року, звертаюсь до Конституційного Суду України у зв'язку з необхідністю офіційного тлумачення окремих положень п. «є» ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» та ч. 2 ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні», а саме офіційної інтерпретації положення щодо незастосування амністії до осіб, «яких засуджено за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга і третя статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.)».

Необхідність офіційного тлумачення окремих положень п. «є» ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» та ч. 2 ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» продиктована захистом своїх конституційних прав як громадянина України, при вичерпанні мною усіх передбачених законом можливостей для захисту своїх порушених прав у судах загальної юрисдикції, а також неоднозначності застосування судами України окремих положень п. «є» ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» та ч. 2 ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» - при розгляді справ однієї і тієї ж категорії за однакових юридично значимих обставин, а саме визнання осіб, засуджених за ч. 2 ст. 146 КК України, суб'єктами вищезгаданих Законів України, за відсутності наслідків, зазначених в вищевказаних Законах, - «заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть». Така неоднозначність підтверджена документально долученими до даного конституційного звернення судовими рішеннями судів України, вилучених з Єдиного державного реєстру судових рішень України, та які набрали законної сили. Підбір судових рішень було здійснено з урахуванням зауважень Секретаріату Конституційного Суду України викладених у письмовому повідомленні №14/1-18/233 від 29.01.2016 року.

З даних рішень вбачається, що одні суди України при розгляді кримінальних справ даної категорії вважають осіб засуджених за ч. 2 ст. 146 КК України, без наслідків зазначених у п. «є» ст. 8 ЗУ «Про амністію у 2014 році» та ч. 2 ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні», тобто у разі скоєння даного злочину без «заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких

тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть», - суб'єктами застосування амністії, а інші суди, навпаки, вважають, що навіть за відсутності цих наслідків, особам, засудженим за ч. 2 ст. 146 КК України повинно бути відмовлено в застосуванні амністії.

Приклади неоднаковості

Ухвали суду про задоволення клопотання про застосування амністії на підставі того, що особа, засуджена за злочин, передбачений ч. 2 ст. 146 КК України, підпадає під дію Закону України «Про амністію у 2014 році» та Закону України «Про застосування амністії в Україні»:

№	Дата рішення	Номер справи	Посилання з реєстру	Кваліфікація злочину	Результат рішення
1	03.12.14	646/13450/14-ц	http://revestr.court.gov.ua/Review/42168495	ч.2 ст.146, ч.3 ст. 289 КК України	Клопотання задовольнити; скоротити на половину не відбуту частину покарання
2	19.01.15	589/9/15-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/43179495	ч.2 ст.146, ч.2 ст.185, ч.2 ст.289 КК України	Клопотання задовольнити; скоротити на половину не відбуту частину покарання
3	07.08.15	761/21276/15	http://revestr.court.gov.ua/Review/48242162	ч.2 ст.146, ч.3 ст.135 КК України	Клопотання задовольнити; звільнити від відбування покарання у виді позбавлення волі
4	22.09.15	755/13814/14-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/51107996	ч.2 ст.146 КК України	Клопотання задовольнити; звільнити від відбування покарання у виді позбавлення волі
5	01.08.14	639/6443/14-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/40048541	Ч.2 ст.146 КК України	Клопотання задовольнити; звільнити від подальшого відбування покарання у виді позбавлення волі

Ухвали суду про відмову у задоволенні клопотання про застосування амністії на підставі того, що особа, засуджена за злочин, передбачений ч. 2 ст. 146 КК України, не підпадає під дію Закону України «Про амністію у 2014 році» та Закону України «Про застосування амністії в Україні»:

№	Дата рішення	Номер справи	Посилання з реєстру	Кваліфікація злочину	Результат рішення
1	17.06.14	592/6044/14-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/39443687	ч.2 ст.146, ч.5 ст. 185, ч.3 ст. 358, ч.2 ст.162 КК України	у задоволенні клопотання про застосування амністії відмовлено
2	24.06.14	686/11296/14-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/39718523	ч.2 ст.146, ч.1 ст.122, ч.1 ст.127 КК України	у задоволенні клопотання про застосування амністії відмовлено
3	15.07.14	675/1687/14-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/40202611	ч.2 ст.146, ч.3 ст.189, ч.3 ст. 355 КК України	у задоволенні клопотання про застосування амністії відмовлено
4	04.09.15	295/12074/15-к	http://revestr.court.gov.ua/Review/51692910	ч.2 ст.146, ч.3 ст.189, ч.3 ст. 355	у задоволенні клопотання про застосування амністії відмовлено

				КК України	
--	--	--	--	------------	--

Таким чином, судова практика розходиться у тлумаченні п. «є» ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» та ч. 2 ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні».

У своєму вищевказаному інформаційному листі Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у п. 4.1. вказує, що заподіяння смерті та нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть внаслідок позбавлення волі або викрадення людини, належать до переліку обставин, які охоплюються оціночним поняттям «тяжкі наслідки», що є особливо кваліфікуючою ознакою (особливо обтяжуючою обставиною) незаконного позбавлення волі або викрадення людини (ч. 3 ст. 146). Однак, висновок, до якого надалі у своєму інформаційному листі приходять фахівці, м'яко кажучи, не зрозумілий. Так, надалі у цьому листі, зазначено, що *«незважаючи на те, що законодавець у нових редакціях відповідних статей зазначених законів передбачив, що амністія не застосовується до осіб, яких засуджено за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому одночасно сталось заподіяння смерті людині або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (означені дії за наявності змішаної форми вини винної особи охоплюються ч.3 ст.146 КК), з огляду на збереження у п. «є» ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про амністію у 2014 році» посилання на ч. 2 ст. 146 КК та ч. 2 ст. 123 КК 1960 р., застосування закону «Про амністію у 2014 році» до осіб, які вчинили злочин, передбачений ч. 2 ст. 146 КК та ч. 2 ст. 123 КК 1960 р. – не допускається.»*

Закони України «Про амністію у 2014 році», «Про застосування амністії в Україні» та «Про внесення змін до деяких законів України щодо застосування амністії в Україні» - є Законами України, і ні який «інформаційний лист», навіть такої поважної інстанції якою є Вищий спеціалізований суд України по розгляду цивільних і кримінальних справ, не повинен підмінити собою законодавчий акт.

Суб'єктивна думка, викладена в інформаційному листі, не може підмінити конституційні вимоги щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України які віднесені, виключно, до повноважень Конституційного Суду України, що закріплено в Розділі XII Конституції України (ст. 147, ч. 1 п. 2 ст. 150). З цих питань Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Звертаючись до Конституційного Суду України з конституційним зверненням, я очікую отримати саме офіційне роз'яснення та усвідомлення смислу норм права з метою найбільш правильної їх реалізації, а не отримання консультації щодо практичного застосування норм, про необхідність тлумачення яких йдеться.

Відповідно до ч. 3 ст. 92 Конституції України амністія оголошується законом України. Це конституційне положення конкретизується у п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про застосування амністії в Україні», де зазначено, що амністія оголошується законом України про амністію, який приймається відповідно до положень Конституції України, КК України та цього Закону. Таким чином, основним (базовим) законом, який визначає особливості застосування амністії в Україні, є саме ЗУ від 01.10.1996 року №392/96-ВР «Про застосування амністії в Україні» в редакції від 14.05.2014 року, а тому положення законів про амністію, які приймає Верховна Рада України, не повинні і не можуть суперечити його положенням. Схоже роз'яснення міститься і в п. 4.1 інформаційного листа ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26.05.2014 року №223-75704-14 «Про деякі питання застосування амністії у 2014 році з урахуванням останніх законодавчих змін».

Згідно зі ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Приймаючи Закон України «Про амністію у 2014 році», Верховна Рада України, у його преамбулі, зазначила, що при його розробці та прийнятті *«керувалася принципом гуманізму, відповідно до статті 92 Конституції України, положень Кримінального кодексу України і Закону України "Про застосування амністії в Україні"»*.

Окрім цього, слід звернути увагу на те, що відповідно до ст. 8 Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Це означає, що суд не повинен застосовувати положення правового акту, у тому числі закону, якщо його застосування суперечить конституційним принципам права або порушуватиме права та свободи людини і громадянина. Суд не повинен також допускати тлумачення закону, яке б несправедливо обмежувало ці права і свободи.

Відповідно до ст. 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод.

Питання звільнення від подальшого відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк та від інших покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, на мою думку, дуже щільно пов'язане з конституційними правами і свободами людини, які гарантує держава, у зв'язку з чим потребує ретельного підходу. Виникла законодавча колізія по застосуванню ЗУ «Про амністію у 2014 році» та ЗУ «Про застосування амністії в Україні», відносно осіб засуджених за ч. 2 ст. 146 КК України, призводить до неоднакового застосування судами України цього Закону.

Сумнівність доводів наведених у вищезгаданому інформаційному листі ВССУ від 26.05.2014 року №223-75704-14 «Про деякі питання застосування амністії у 2014 році з урахуванням останніх законодавчих змін», підтверджується і Висновком фахівців від 25.09.2015 року, щодо правильного тлумачення та застосування на практиці окремих положень Законів України «Про амністію у 2014 році» та «Про застосування амністії в Україні», такого поважного закладу яким без сумніву є Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, фахівці якого неодноразово залучалися законодавцем України при розробці та прийнятті законів у галузі кримінального права. (Висновок додається)

В своєму Висновку фахівці кафедри кримінального права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, не погоджуючись з думкою висловленою у вищезгаданому інформаційному листі ВССУ, зазначають, що в п. «є» ст. 8 ЗУ «Про амністію у 2014 році», йдеться про вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 146 КК України за ознакою заподіяння тяжких наслідків. У свою чергу, вказівка у дужках норми, що аналізується, *на частину другу та третю ст. 146 як чинного КК України, так і частину другу ст. 123 КК України 1960 р., є виключно технічним уточненням, до якого вдається законодавець при формулюванні принципових приписів цієї норми, а тому не може визначати її основний зміст.* Фахівці вважають, що положення п. «є» ст. 8 ЗУ «Про амністію у 2014 році» потрібно розуміти так, як про це йдеться у ч. 2 ст. 4 ЗУ «Про застосування амністії в Україні»: амністія не застосовується до осіб засуджених, зокрема, до таких випадків незаконного позбавлення волі або викрадення людини, за яких сталося заподіяння смерті людини, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть.

З огляду на вищевикладене, з метою правильного розуміння і застосування ЗУ «Про амністію у 2014 році» та «Про застосування амністії в Україні», керуючись ст.ст. 147, 150 Конституції України, ст.ст. 13, 42, 43, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», –

ПРОШУ:

1. Дати офіційне тлумачення положень частини 2 статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні», а саме:
- *«Амністія також не застосовується до осіб, засуджених за... незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть.»*
2. Дати офіційне тлумачення окремих положень пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році», а саме:
- *«Амністія не застосовується до осіб, зазначених у статті 4 Закону України "Про застосування амністії в Україні", а також до осіб: ...яких засуджено за ...незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті людині, або нанесення*

тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга і третя статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.)»

3. Чи має застосовуватися амністія до осіб засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини (частина 2 статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.), якщо при цьому не сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть людини.

Документи і матеріали, що додаються:

1. Закон України «Про амністію у 2014 році» (№ 1185-VII) від 08 квітня 2014 року, який набув чинності з 19.04.2014 року.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо застосування амністії в Україні» від 6.05.2014 (№1246-VII), який набув чинності з 14 травня 2014 року.
3. Закон України «Про застосування амністії в Україні» (із змінами, внесеними згідно із Законом №1246-VII від 06.05.2014р.) від 01 жовтня 1996 року.
4. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання застосування амністії у 2014 році з урахуванням останніх законодавчих змін» (№223-75704-14 від 26.05.2014 року).
5. Копія Висновку фахівців кафедри кримінального права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого від 25 вересня 2015 року, щодо правильного тлумачення та застосування на практиці окремих положень Законів України «Про амністію у 2014 році» та «Про застосування амністії в Україні».
6. Копія Ухвали районного суду про звільнення, на підставі ст. 2 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року, Карася В.В. від подальшого відбування покарання, призначеного вироком районного суду
7. Копія Ухвали колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду щодо Карася В.В..
8. Копія Ухвали колегії судів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 листопада 2015 року, про відмову у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою захисника на Ухвалу Апеляційного суду щодо Карася В.В..
9. Копії ухвал апеляційних судів України одержаних з Єдиного реєстру судових рішень України:
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 42168495);
 - ухвала міськрайонного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 43179495);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 48242162);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 51107996);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 40048541);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 39443687);
 - ухвала міськрайонного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 39718523);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 40202611);
 - ухвала районного суду (Реєстраційний № в ЄДРСР - 51692910).
10. Копія довіреності від засудженого Карася В.В.